

VY_32_INOVACE_S2.3_ČJ.ročník.8.07

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

ROMSKÉ POHÁDKY, PŘÍBĚHY A HÁDANKY

Co je lepší, rozum nebo bohatství?

ROM NEBO CIKÁN / CIKÁN /?

- Rom je prastaré slovo, kterým Romové nazývali sami sebe už v Indii.
- Cikán je jméno, kterým byli Romové nazýváni jinými / odvozeno od řeckého athingani – v Byzancii nazýváni i Gypsy-viz angl./

Romští muzikanti v
Brně

Festival Khamoro Roma v
Praze v roce 2007

Muzeum romské kultury v Brně

Romská obydlí na
Slovensku

PŘEMÝŠLEJ

- Jaký význam a zabarvení mají slova cigániť /slov./, a cikáně v Erbenově Polednici?
- Jaký význam a zabarvení má slovo gádžo?

HÁDEJ

- Urči řeč a jazyk následující ukázky

SO HIN FEDER: GOĐI ABO BARVALIPEN?

- Jekh barvalo gadžo phučelas jekhe čore Romestar: „Šun more, phen mange, saroda, hoj tumen, o cigaňi, san ajse avrimarde? Andro školi na phiren, aľe le gadžen furt len pal e godi tele!“

TEXT HYMNY

JEDNA Z MNOHA VARIANT ROMSKÉ HYMNY:

- *Gejłom, gejłom
Gejłom, gejłom, lungone
dromenca,
Maladiłom bachtale Romenca.
Aj, Romale, aj čhavale.
Aj, Romale, aj čhavale.
Aj, Romale, khatar tumen aven?
Le čerenca, bachtale dromenca?
The man esas bari familija,
Murdardža la e kaši legija.
Aven manca sa lumjake Roma
Kaj phuti le Romenge droma.
Ake vrjama – ušti Rom akana
Amen chutaha the mišto
keraha.
Aj Romale, aj čhavale,
Aj Romale, aj čhavale.*

- **Český překlad:**
- *Šel jsem, šel jsem
Šel jsem, šel jsem, dlouhými
cestami
Potkal jsem se se šťastnými
Romy.
O, Romové, o děti,
O, Romové, o děti,
O, Romové, odkud přicházíte?
Se stany, po šťastných cestách?
I já jsem měl velkou rodinu.
Zabila ji černá legie.
Pojďte se mnou, Romové celého
světa.
Kde se otevřely cesty Romům.
Teď je ta chvíle – povstaň
člověče
Vyskočíme a bude dobře.
O, Romové, o děti,
O, Romové, o děti.*

ČTEME PŘEKLAD ROMSKÉ POHÁDKY

CO JE LEPŠÍ, ROZUM NEBO BOHATSTVÍ?

- Jeden bohatý sedlák se zeptal chudého Roma: „Poslouchej, člověče, jak to přijde, že vy, Cikáni, jste tak mazaní? Do školy nechodíte, ale gádže vždycky doběhnete tak, že z toho zůstane rozum stát!“
- Rom povídá“ „To máte tak, hospodáři, my jsme chudí, třeme bídu s nouzí a jak se říká, v nouzi se člověk lecčemu naučí. Vy sedláci jste bohatí, žijete si v blahobytu, a tím pádem se vám možná topí rozum v sádle.“

POHÁDKA POKRAČUJE

- „Víš co, povídá sedlák, pojd', vyměníme si to. Ty budeš bydlet pár dní v mém blahobytu a já k tobě půjdu na chvíli třít bídu s nouzí.“
- „Ani nápad, hospodáři! Já tu svou nouzičku, tu svou kolibičku, s váma měnit nebudu. Můj rozum má větší cenu než to vaše bohatství.“

POHÁDKA POKRAČUJE

- „Poslouchej, Cikáne, já ti za to zaplatím!“
- „Leda to,“ povídá Rom.
- Hospodář dal Romovi tisíc korun a přestěhoval se do cikánské chatrče. A Rom se ženou a s dětmi šel bydlet do sedlákova přepychu. V komoře měli jídla, jaké jen na světě existuje. Rom jí, pije, hoduje, zve ostatní Romy, hostí je. A sedlák se mezitím živí plackami ze shnilých brambor.

POHÁDKA POKRAČUJE

- Třetího dne povídá gadžo: „Tohle se mi nějak nezdá. Zase mě ten Cikán dostal!“ Jde za Romem a už z dálky volá: „Ty Cikáne zavšivenej, ty si bydlíš v mém domě, v mém přepychu, jíš moje jídlo, piješ mou pálenku, a já zatím hladovím v tvójí smradlavý chatrči. A to jsem ti za to ještě zaplatil!“

POHÁDKA KONČÍ

- „No vidíte, hospodáři,“ povídá Rom, „jenom tři kratičky dny jste bydlel v mojí bídě a už jste přišel k rozumu. Gratuluju vám.“
- A tak se Rom zase vrátil zpátky do chatrče, protože nechtěl ztratit rozum kvůli bohatství.

ÚKOLY:

- Zapiš slova, kterým jsi v textu nerozuměl, odhadni jejich věcný význam
- Převyprávěj pohádku
- Jak rozumíš poslední větě z pohádky?
- Byla to pohádka? Které typické znaky pohádky klasické / kouzelné/ tu chybí?

HÁDANKY V LIDOVÉ SLOVESNOSTI

- V tradičních komunitách tzv. slovenských Romů se lidé bavili hádankami, kdykoli se naskytla příležitost.
- Romská hádanka o hádance obsahuje podstatu hádanky:
„Matka moudrost, otec šprým, schovává se v cizích šatech.“

ROMSKÉ HÁDANKY

- So keras savore džene jekh varestar?
- Co děláme všichni najednou?

ŘEŠENÍ

- Phuruvas.

- Stárneme.

DALŠÍ HÁDANKA

- Šov pindre, duj vasta, trin šere,
duj jile, jekh pori, trin jakha.
K'onda hin?
- Šest nohou, dvě ruce, tři hlavy,
dvě srdce, jeden ocas, tři oči. Kdo
to je?

ŘEŠENÍ

- O Žižkas pro graj
- Žižka na koni

DALŠÍ HÁDANKA

- Kana hin
murš bareder?
- Kdy je mužský
větší?

ŘEŠENÍ A VYSVĚTLENÍ +

- Kana thovel e kalapa pro šero
- Když si nasadí klobouk
 - +klobouk je symbolem autority, důležitosti, muži tak mají větší autoritu než ženy
 - Výraz „baro“= velký, ale i důležitý, vznešený, významný

ÚKOL PRO TEBE

- Vzpomeň si na dvě hádanky nebo vymysli své vlastní – ty zapiš do sešitu
- Řekni spolužákům „své“ hádanky

ÚKOLY NA ZBYTEK HODINY A PŘÍŠTÍ HODINU, ROZDĚLTE SE DO ČTYŘ SKUPIN

- Zjisti, k jaké národnostní a jazykové skupině patří Romové.
- Zjisti, kolik Romů žilo ve 20. století v ČR a jaká řemesla či práce hlavně vykonávali.
- Popiš romské zvyky, tradice.
- Jaké problémy musí romské etnikum v ČR řešit?

PRACOVNÍ LIST: ROMSKÉ POHÁDKY, PŘÍBĚHY, HÁDANKY

Úkoly:

- Zapiš slova, kterým jsi v textu pohádky nerozuměl, odhadni jejich věcný význam
- Převyprávěj pohádku
- Jak rozumíš poslední větě z pohádky?
- Byla to pohádka? Které typické znaky pohádky klasické / kouzelné/ tu chybí?

Skupinová práce, případně domácí úkol

- Zjisti, k jaké národnostní a jazykové skupině patří Romové.
- Zjisti, kolik Romů žilo ve 20. století v ČR a jaká řemesla či práce hlavně vykonávali.
- Popiš některé romské zvyky, tradice.
- Jaké problémy musí romské etnikum v ČR řešit?

POUŽITÉ ZDROJE:

- Hübschmannová, Milena: Romské hádanky, Fortuna Praha 2003
- http://cs.wikipedia.org/wiki/Romov%C3%A9#Tradi.C4.8Dn.C3.AD_p.C5.99.C3.ADjmen.C3.AD
- http://www.google.cz/search?sourceid=navclient&aq=&oq=&ie=UTF-8&rlz=1T4IRFA_enCZ345CZ355&q=%c5%bei%c5%beka+n a+koni&gs_l=hp..0.41163.0.0.0.2922.....0.

Autor: Mgr. Irena Houbová

Vzdělávací oblast: Český jazyk a literatura

Téma: Lidová slovesnost, pohádky, jazykové skupiny

Ročník: 8.,(6., 7.)

Datum vytvoření: říjen 2012

Anotace: Výkladová prezentace seznamuje s romskou pohádkou Co je lepší, rozum nebo bohatství, několika romskými hádankami, uvádí ukázkou romského jazyka. Součástí prezentace jsou otázky a úkoly i pracovní list pro skupinovou práci.

Metodické pokyny: Tuto prezentaci lze využít ke společné četbě, reprodukci textu, porovnání této pohádky s pohádkou kouzelnou, formulaci smyslu textu a dojmů z textů, tvorbě vlastních hádanek, vyhledávání informací o romském etniku

Pomůcky: PC, dataprojektor, pracovní list

